

Cyngor Sir Ynys Môn	
Adroddiad i:	PWYLLGOR GWAITH
Dyddiad:	26 Medi 2023
Pwnc:	Cymeradwyo Strategaeth Gwella Canol Trefi Ynys Môn
Aelod(au) Portffolio:	Cynghorydd Llinos Medi: Arweinydd ac Aelod Portffolio Datblygu Economaidd
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	Christian Branch, Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd
Awdur yr Adroddiad:	Dewi G Lloyd, Rheolwr Adfywio
Ffôn:	01248 752483
E-bost:	dewilloyd@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	Perthnasol i bob Aelod

A – Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau

A1 Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith gymeradwyo'r Strategaeth Gwella Canol Trefi newydd

RHESYMAU

I wella bywiogrwydd a hyfywedd canol trefi yn unol â'r amcan yng Nghynllun newydd y Cyngor, a chydymffurfio ag argymhellion perthnasol gan Archwilio Cymru ar gyfer awdurdodau lleol mewn perthynas ag adfywio canol trefi, a gofynion gan Lywodraeth Cymru er mwyn derbyn cyllid Trawsnewd Trefi.

1. TROSOLWG O'R BROSES YMGYNGHORI

1.1 Cyflwynwyd adroddiad ar y mater hwn i'r Pwyllgor Gwaith ar 25ain Ebrill a benderfynodd gymeradwyo'r strategaeth ddrafft a baratowyd gan swyddogion er mwyn ymgynghori'n gyhoeddus arni. Cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus rhwng Mehefin a Gorffennaf 2023 i geisio barn, sylwadau a chefnogaeth ar y strategaeth arfaethedig. Mae'r adroddiad yn nodi'r sylwadau a dderbyniwyd, a'r Strategaeth derfynol i'w mabwysiadu gan y Pwyllgor Gwaith.

1.2 Crëwyd arolwg ar-lein gyda chymorth y tîm TG. Cyhoeddwyd yr arolwg ar wefan y cyngor ac fe'i hysbysebwyd gan y Tîm Cyfathrebu. Yn ogystal â hyn anfonwyd gwybodaeth a dolen i'r arolwg at holl aelodau'r Cyngor Sir, cynghorau Tref, a rhanddeiliaid perthnasol eraill. Roedd yr arolwg ar agor am chwe wythnos, ac fe gaeodd ar 28ain Mehefin 2023. Rhoddwyd cyflwyniad ar y strategaeth yng nghyfarfod y grŵp 'Trefi Môn' ar gyfer Cynghorau Tref, ac i ddau gyngor tref unigol yn dilyn gwahoddiad ganddynt.

2.0 CRYNODEB O'R YMATEBION I'R YMGYNGHORIAD

A – Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau

2.1 Nifer yr Ymatebion – derbyniwyd 84 o ymatebion ysgrifenedig i'r ymgynghoriad. O gofio mai ymgynghoriad cychwynnol ar bolisi strategol oedd hwn mae'r ymateb yma'n dda. Disgwylir mwy o ymateb i'r ymgynghoriad lleol y sonnir amdano.

2.2 Pwy wnaeth ymateb? - dywedodd y rhan fwyaf eu bod yn ymateb fel unigolion, ac o blith yr ymatebwyr hyn dywedodd rhai eu bod hefyd yn gysylltiedig â sefydliadau eraill. Cafwyd ymateb gan gynghorau tref, cynghorwyr cymuned, a sefydliadau lleol yn ogystal. Ychydig iawn o ymateb a gafwyd gan 'fusnesau', ond cafwyd ymateb gan Ffederasiwn y Busnesau Bach sy'n cynrychioli nifer o wahanol fusnesau, a chafwyd rhywfaint o ymateb gan y sector breifat o dan y pennawd 'Arall'.

2.3 Diddordeb yr Ymatebwyr yn y Trefi Penodol - cafwyd trawstoriad da o ran diddordeb daearyddol, gyda nifer dda'n cynrychioli'r pum tref, a'r niferoedd yn adlewyrchu maint y trefi hyn yn gyffredinol. Dywedodd 9% bod ganddynt ddiddordeb mewn ardaloedd eraill h.y. pentrefi ac ardaloedd gwledig. Mae'r strategaeth wedi cael ei diwygio erbyn hyn fel ei bod hi'n cyfeirio'n glir at anghenion pentrefi / ardaloedd gwledig a strategaethau / cynlluniau cysylltiedig.

2.4 Yr Angen am Gynllun Strategol – roedd mwyafrif (85%) yr ymatebwyr yn cytuno'n gryf bob angen y strategaeth. Roedd y sylwadau cyffredinol yn cynnwys: diffyg strategaeth glir, angen dull ymateb ar gyfer y sir gyfan, canol trefi'n dirywio / mewn trafferthion, angen syniadau a dulliau newydd, pryder am Gaergybi ac Amlwch, angen cymorth i bob tref, siopau wedi'u lleoli ar gyrion trefi erbyn hyn.

2.5 Nod y Strategaeth – roedd mwyafrif (85%) yr ymatebwyr yn cytuno gyda nod cyffredinol y strategaeth.

2.6 Amcanion y Strategaeth – roedd cefnogaeth glir (80%+) i'r pum amcan arfaethedig. Roedd y canran 'cytuno' uchaf (88%) yn gysylltiedig ag 'Ymyrraeth' a'r ganran 'cytuno'n gryf' uchaf yn gysylltiedig ag 'Adnoddau'

2.7 Cyfrifoldeb dros Ganol Trefi - roedd mwyafrif yr ymatebwyr (75%) yn cytuno y dylai'r sector cyhoeddus a phreifat rannu'r cyfrifoldeb dros ganol trefi. Roedd sawl un yn cwestiynu'r cyfeiriad at rôl ar gyfer Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru, gyda nifer yn pwysleisio bod angen i bobl leol arwain / benderfynu, a chyfeiriwyd yn benodol at rôl gwirfoddolwyr, cymdeithasau, y sector addysg a fforymau lleol. Mae'r strategaeth derfynol wedi cael ei diwygio i adlewyrchu'r sylwadau hyn, ac i roi mwy o bwys ar gael busnesau a chymunedau lleol i chwarae eu rhan a chymryd cyfrifoldeb dros lunio cynlluniau creu lleoedd ar gyfer eu hardaloedd hwy.

2.8 Dulliau a gafodd eu Hargymell i'w Mabwysiadu

Roedd nifer o enghreifftiau / syniadau o ganol trefi llwyddiannus a mentrau mewn ardaloedd eraill, ac yn lleol cyfeiriwyd at lwyddiant Porthaethwy fel ardal sydd wedi dod yn adnabyddus fel lle da i fynd allan am bryd o fwyd.

2.9 Sylwadau Eraill

A – Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau

Cafodd pob math o awgrymiadau / syniadau / anghenion eu nodi. Roedd rhai'n berthnasol i bob tref, ond roedd y mwyafrif yn berthnasol i drefi penodol ac felly bydd y sylwadau hyn yn cael eu cynnwys yn y broses o lunio cynlluniau creu lleoedd ar gyfer ardaloedd lleol.

2.10 Ymatebion Eraill

Cyflwynwyd sylwadau gan Gyfoeth Naturiol Cymru a oedd yn cynnwys cyfeirio'n fwy penodol yn y Strategaeth at seilwaith gwyrdd a newid hinsawdd, ac mae hyn wedi'i gynnwys yn y fersiwn derfynol i'w chymeradwyo. Fe nododd Cyngor Tref Amlwch restr o anghenion / syniadau ar gyfer canol tref Amlwch yn dilyn ymgynghoriad cyhoeddus a chyfarfod a gynhaliwyd yn lleol.

3.0 CYNLLUNIAU AR GYFER CANOL TREFI – Y CAMAU NESAF

3.1 Bydd y fframwaith a fabwysiadwyd ar gyfer y sir gyfan yn cefnogi'r broses o lunio cynlluniau creu lleoedd ar gyfer canol trefi unigol wrth symud ymlaen. Mae cyllid pellach gan Lywodraeth Cymru a Chronfa Ffyniant Gyffredin y DU eisoes dan ystyriaeth.

3.2 Cafwyd sylwadau ynglŷn â'r angen i integreiddio / cydlynu'r broses ar gyfer llunio Cynlluniau Creu Lleoedd ar gyfer Canol Trefi â'r rhaglen Creu Lleoedd ar gyfer y sir gyfan, a'r broses ar gyfer creu Cynlluniau Bro sy'n cael ei hyrwyddo ledled Cymru. Argymhellir felly bod hyn yn cael ei drafod â swyddogion perthnasol o fewn y Cyngor Sir a chyda rhanddeiliaid eraill.

3.3 Cafwyd nifer o sylwadau ynglŷn â'r angen i gefnogi pentrefi ac ardaloedd gwledig yn ogystal. Argymhellir felly bod hyn yn cael ei drafod gyda swyddogion perthnasol o fewn y Cyngor Sir a chydag asiantaethau eraill, yn cynnwys Menter Môn sydd wedi bod yn arwain y gwaith o gyflawni'r Rhaglen Datblygu Gwledig a chynlluniau LEADER ar Ynys Môn.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?

Mae peidio â chreu dogfen yn opsiwn, ond gwrthodwyd yr opsiwn hwn gan y byddai'n groes i argymhellion Archwilio Cymru i awdurdodau lleol, a gofynion Llywodraeth Cymru er mwyn gallu derbyn cyllid Trawsnewid Trefi.

C – Pam mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae angen penderfyniad gan y Pwyllgor Gwaith fel y gellir mabwysiadu'r fersiwn derfynol o'r strategaeth er mwyn rhoi statws i'r ddogfen, a chydymffurfio â phenderfyniad y Pwyllgor ym mis Ebrill 2023.

Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Bydd y penderfyniad yn cefnogi'r polisiâu a ganlyn:-

Cynllun y Cyngor (2023-28) – mae'r nodau Economaidd yn cynnwys cefnogi bywiogrwydd a hyfywedd canol trefi ac mae'r nodau Llesiant yn cynnwys gwella'r amgylchedd adeiledig.

Y CDLIC – polisiâu sy'n nodi a chefnogi canol trefi (yn enwedig Polisi PS15)

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Byddai cael Strategaeth yn helpu i ddenu cyllid grant cyfalaf allanol ychwanegol gan Lywodraeth Cymru a noddwyr eraill, gan arbed cyllid cyfalaf craidd y Cyngor.

Mae Llywodraeth Cymru wedi awgrymu ei bod hi'n bosib y gallai ddarparu grant refeniw o 70% tuag at gost cynhyrchu cynlluniau canol trefi ond byddai'n rhaid i'r siroedd ddod o hyd i'r 30% sydd yn weddill. Nid yw'n glir eto a fydd y cyhoeddiad ar doriadau cyllidebol gan Lywodraeth Cymru'n effeithio ar hyn.

Dd – Effaith ar Genedlaethau'r Dyfodol (os yn berthnasol):

1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Mae cefnogi bywiogrwydd a hyfywedd ac amgylchedd adeiledig canol trefi yn is-amcan penodol yng Nghynllun newydd y Cyngor.
2	A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol. Os felly, sut:-	Bydd y strategaeth yn helpu i sicrhau cyllid allanol ychwanegol a fydd yn cyfrannu at gyflawni amcanion y Cyngor
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhowch wybod gyda phwy-	Mae'r Strategaeth yn adlewyrchu'r cydweithio gyda Llywodraeth Cymru a'r pum Cyngor arall yng ngogledd Cymru.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan yn drafftio'r ffordd hon ymlaen? Esboniwch sut:-	Ystyriwyd adborth y cyhoedd a rhanddeiliaid eraill wrth greu'r Strategaeth derfynol
5	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Ni ragwelir unrhyw effaith negyddol
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith posib y byddai'r penderfyniad yn ei gael ar y rhai hynny sy'n wynebu anfantais economaidd-gymdeithasol.	Mae disgwyl i'r strategaeth wella bywiogrwydd, hyfywedd ac amgylchedd adeiledig canol trefi, a thrwy hynny gyfrannu at welliannau cymdeithasol ac economaidd

Dd – Effaith ar Genedlaethau'r Dyfodol (os yn berthnasol):	
7	<p>Nodwch unrhyw effaith posib y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r iaith Gymraeg ac ar drin yr iaith Gymraeg ddim llai ffafriol na'r Saesneg.</p>

E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Rheoli (UDRh) (gorfodol)	Codi amlygrwydd Cynllun y Cyngor a'i amcanion strategol. Dogfen eglur. Angen rheoli disgwyliadau o ystyried cyfyngiadau capasiti ac adnoddau. Pwysleisio pwrpas denu cyllid allanol
2	Cyllid / Swyddog 151 (gorfodol)	Materion/ risciau oherwydd adnoddau. Dogfen clir a hawdd ei ddarllen
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	Wedi eu cynnwys o fewn rhif 1
4	Adnoddau Dynol (AD)	-
5	Eiddo	-
6	Technoleg Gwybodaeth (TG)	-
7	Caffael	-
8	Sgriwtini	Adroddiad i'r Pwyllgor Adfywio a Phartneriaeth ar 19.04.2024
9	Aelodau Lleol	Sesiwn briffio aelodau ar 02.03.2023

F - Atodiadau:

Strategaeth Gwella Canol Trefi 2023-28: Fersiwn Derfynol i'w chymeradwyo

Strategaeth Gwella Canol Trefi 2023-28: Adroddiad ar yr Ymgynghoriad Cyhoeddus ym mis Mehefin a Gorffennaf 2023

Ff – Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am ragor o wybodaeth os gwelwch yn dda):

Pwyllgor Gwaith – 25ain Ebrill 2023 – Strategaeth Gwella Canol Trefi Ynys Môn – gweler tudalennau 21-41 ([Pecyn Cyhoeddus](#)) [Dogfen Agenda ar gyfer y Pwyllgor Gwaith, 25/04/2023 10:00 \(ynysmon.gov.uk\)](#)

Pwyllgor Partneriaeth ac Adfywio – 19eg Ebrill 2023 – Strategaeth Gwella Canol Trefi – gweler tudalennau 11-28 ([Pecyn Cyhoeddus](#)) [Dogfen Agenda ar gyfer y Pwyllgor Partneriaeth ac Adfywio, 19/04/2023 09:30 \(ynysmon.gov.uk\)](#)

Cynllun Strategol ar gyfer Gwella Canol Trefi Ynys Môn

Adroddiad ar yr Ymatebion i'r Broses Ymgynghori a gynhaliwyd ym mis Mehefin a Gorffennaf 2023

Statws: Swyddogol

Paratowyd gan:

Awdur Gwreiddiol	Fersiwn	Diwygiadau	Dyddiad
Dewi G Lloyd, Rheolwr Adfywio	1	Drafft Gweithredol Cyntaf	08.08.2023 @2pm
DGL	2	Ail Ddrafft Gweithredol	09.08.2023
DGL	3	Terfynol drafft	18.8.23
DGL	4	Terfynol	13.9.23

1. Trosolwg

Cychwynnodd y broses ymgynghori ar 15 Mehefin a daeth i ben ar 28ain Gorffennaf.

Hysbysebwyd yr ymgynghoriad ar-lein, yn y cyfryngau ac ar y cyfryngau cymdeithasol, a thrwy anfon gwybodaeth a dolen i'r ymgynghoriad at randdeiliaid allweddol, yn cynnwys y pum Cyngor Tref, pob Cyngorydd Sir, a nifer o asiantaethau partner.

Daeth 84 o ymatebion i law a chawsant eu hasesu fel sail i'r adroddiad hwn. Roedd hyn yn cynnwys 82 o ymatebion ar-lein a 2 ymateb manwl a anfonwyd ar e-bost.

Dyweddodd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr eu bod yn ymateb fel unigolion, ond dywedodd rhai eu bod hefyd yn gysylltiedig â sefydliadau eraill. Cafwyd sawl ymateb gan gynghorau tref, cynghorwyr cymuned, a sefydliadau lleol.

Ychydig iawn o ymateb a gafwyd gan 'fusnesau' ond cafwyd ymateb gan Ffederasiwn y Busnesau Bach sy'n cynrychioli nifer o wahanol fusnesau, a chafwyd rhywfaint o ymateb gan y sector breifat o dan y pennawd 'Arall'.

Cafwyd trawstoriad da o ran diddordeb daearyddol, gyda nifer dda'n cynrychioli'r pum tref, a'r niferoedd yn adlewyrchu maint y trefi hyn yn gyffredinol.

Roedd canran uchel yn cytuno â'r prif gynigion yn y ddogfen. Nifer uchel yn cytuno.

Roedd 85% yn cytuno bod angen cynllun strategol.

Roedd 85% yn cytuno ag amcan cyffredinol y cynllun strategol.

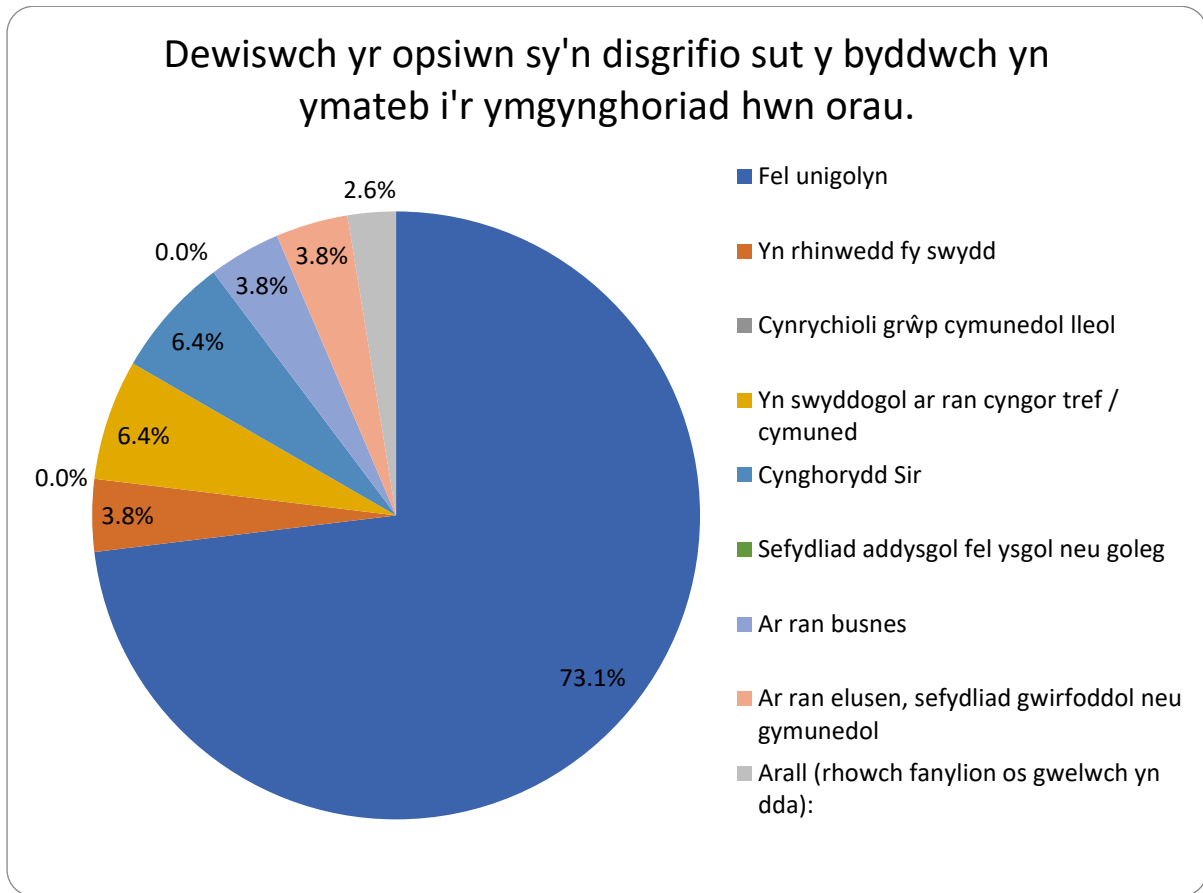
Roedd dros 80% yn cytuno â'r pum amcan /egwyddor arfaethedig, Roedd y canran 'cytuno' uchaf (88%) yn gysylltiedig ag 'Ymyrraeth' a'r ganran 'cytuno'n gryf' uchaf yn gysylltiedig ag 'Adnoddau'.

Roedd 79% yn cytuno y dylai'r sector cyhoeddus a phreifat rannu'r cyfrifoldeb dros ganol trefi, ond dywedodd nifer y dylai hyn cael ei arwain / benderfynu gan bobl leol.

Cafwyd nifer o enghreifftiau o ddulliau sydd wedi bod yn llwyddiannus mewn ardaloedd eraill y gellid eu mabwysiadu ar Ynys Môn.

Cafwyd nifer o sylwadau ac awgrymiadau eraill, ac mae'r rhan fwyaf yn addas i'w hystyried yn ystod y broses fanwl o baratoi cynlluniau creu lleoedd ar gyfer canol trefi unigol.

2. Statws yr Ymatebwyr

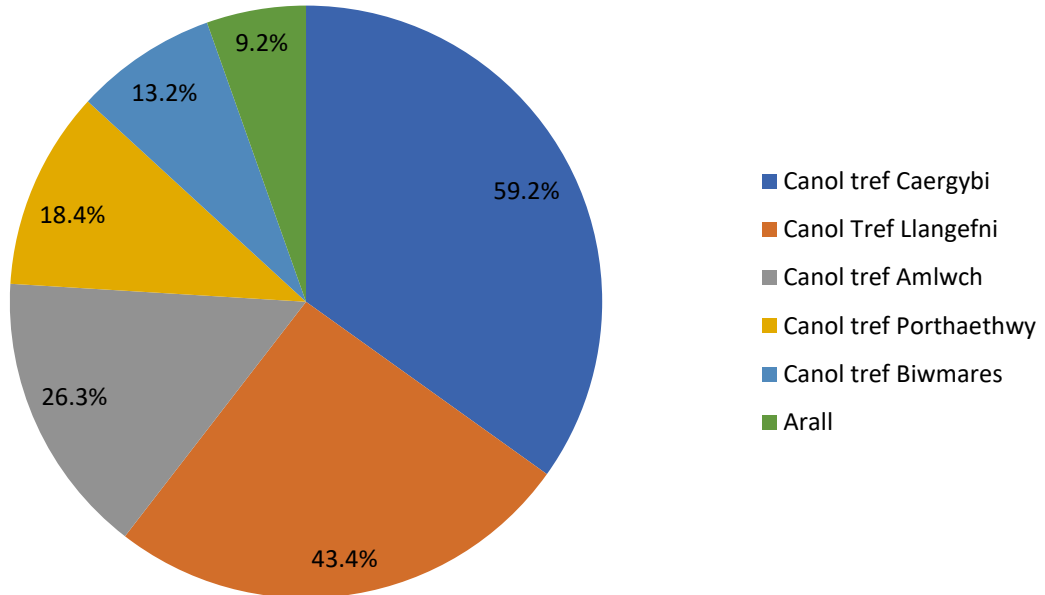

Sylwadau	Gweler uchod – fe wnaeth nifer o ‘Unigolion’ nodi eu bod hefyd yn gysylltiedig â sefydliad
Ymateb Swyddogion	Amrywiaeth o ymatebwyr yn gyffredinol – dim llawer o ymateb gan fusnesau ond cafwyd ymateb gan yr FSB – busnesau a rhanddeiliaid lleol eraill yn fwy tebygol o fod â diddordeb mewn cynlluniau ar gyfer trefi unigol
Diwygiadau Arfaethedig	Dim i’r cynllun strategol Sicrhau bod ymgynghoriadau manwl / lleol yn targedu busnesau a rhanddeiliaid lleol eraill yn y dyfodol er mwyn cael eu hymateb

3. Diddordeb Daearyddol

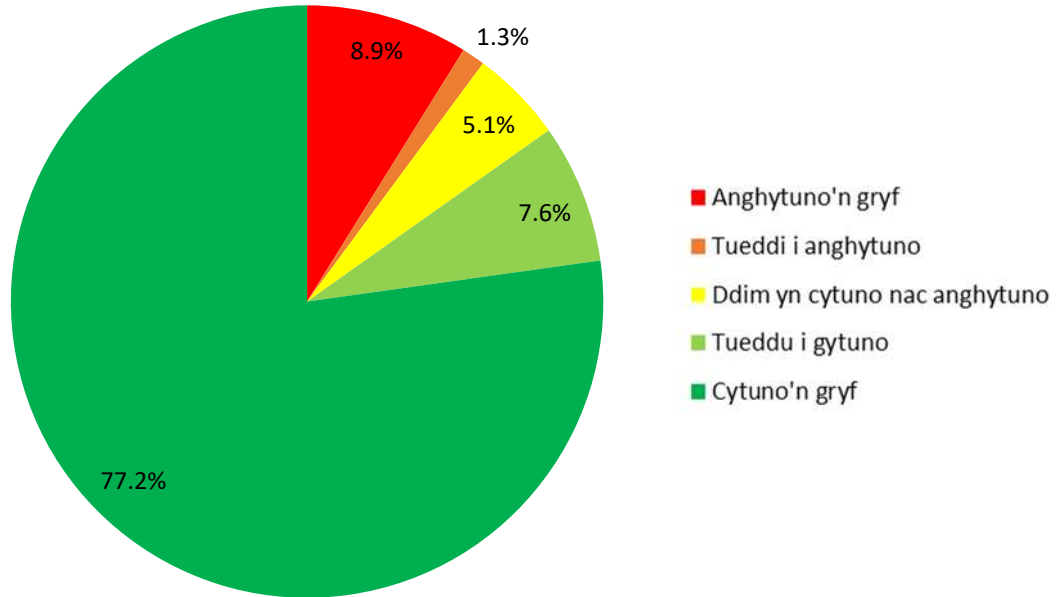
Nodwch pa ganol tref(i) y mae gennych ddiddordeb ynddi/ynddynt.

Crynodeb o'r Sylwadau	Gweler uchod Mae 'Arall' yn dynodi diddordeb mewn pentrefi / ardaloedd gwledig, ac roedd nifer o sylwadau yn awgrymu bod y llefydd hyn yn cael eu hanghofio
Ymateb Swyddogion	Cynnwys y pum 'tref' ac mae'r amrywiaeth yn adlewyrchu'r boblogaeth gyffredinol Angen ystyried sut y gellir mynd i'r afael â'r pryderon am welliannau i bentrefi ac anghenion gwledig o ran strategaethau / polisiau yn y dyfodol
Diwygiadau Arfaethedig	Adolygu'r cynllun strategol fel ei fod yn cyfeirio'n glir at anghenion pentrefi / ardaloedd gwledig a strategaethau / cynlluniau perthnasol Ystyried diweddau / hyrwyddo'r cynllun datblygu gwledig yn well (sy'n cael ei arwain gan Menter Môn)

4. Yr Angen am Strategaeth

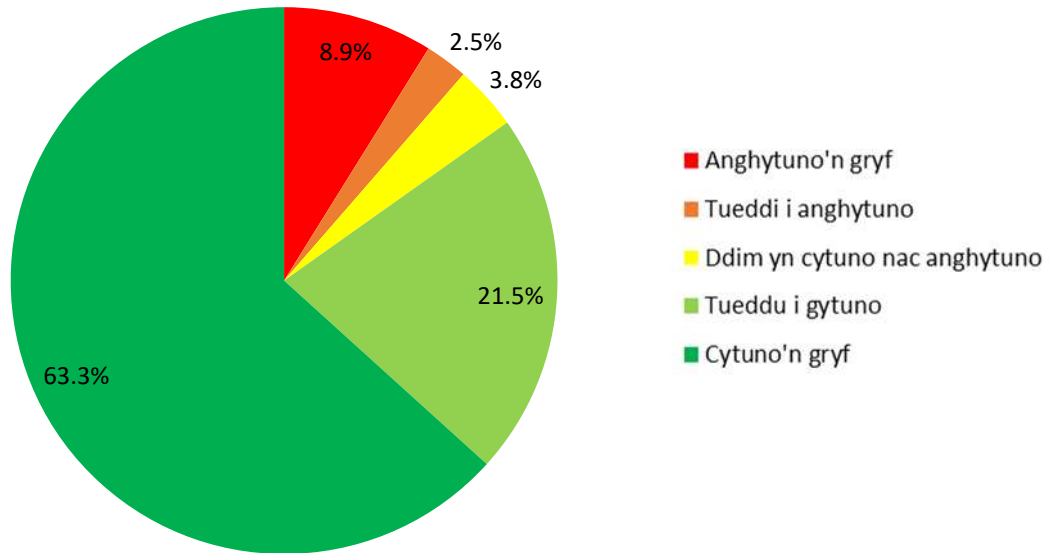
A oes angen strategaeth ar gyfer gwella canol trefi
Ynys Môn?

Crynodeb o'r Sylwadau	Mwyafrif helaeth yn cytuno (tua 85%) Roedd y sylwadau gan y rhai a oedd yn anghytuno'n gysylltiedig â'r canlynol: anghenion lleol, sgeptigaeth, gweld canol trefi fel llefydd anhyfyw, angen arweiniad cymunedol
Ymateb Swyddogion	Cefnogi'n gryf, yn cynnwys yr FSB
Diwygiadau Arfaethedig	Dim i'r cynllun strategol

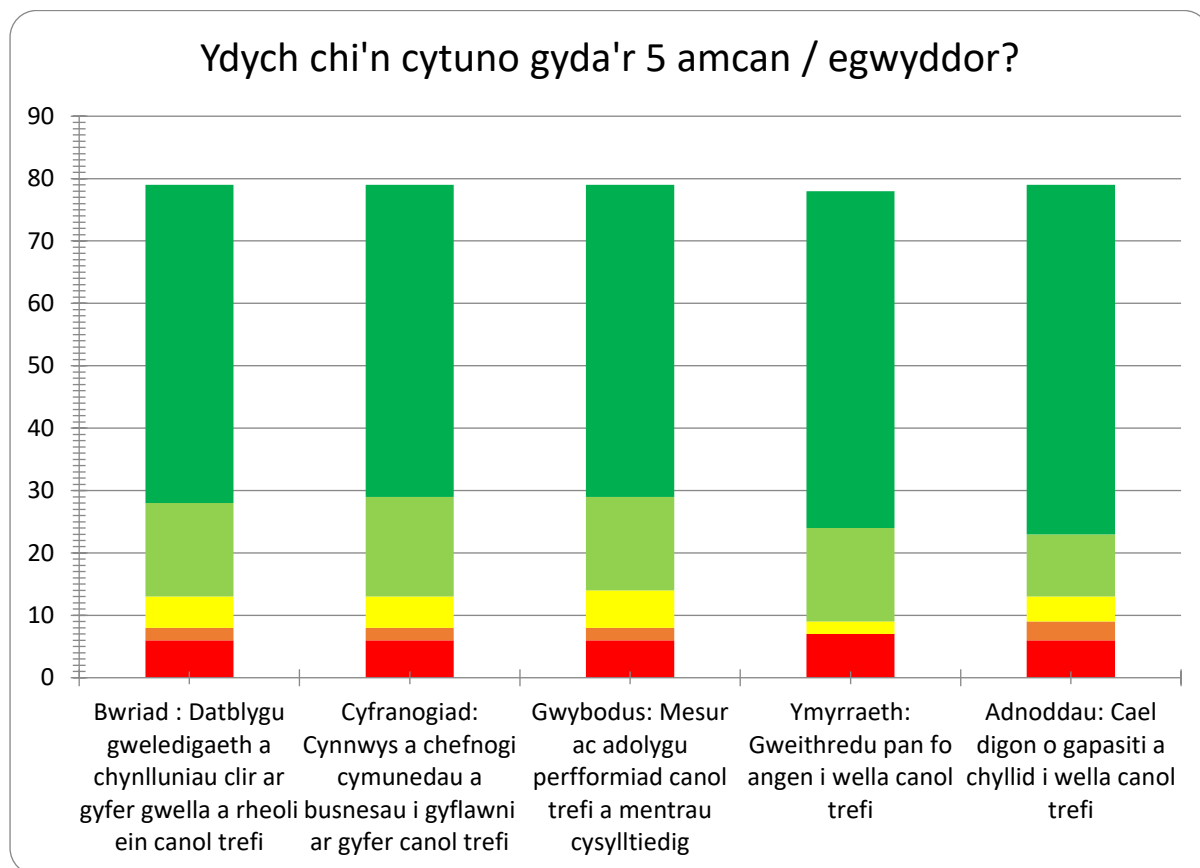
5. Nod Cyffredinol y Cynllun Strategol

Beth ydi'ch barn chi ar nod y strategaeth i '*gefynogi ein canol trefi er mwyn eu gwneud yn llefydd mwy deniadol a llewyrchus*'?

Crynodeb o'r Sylwadau	Mwyafrif helaeth yn cytuno (tua 85%) Roedd y sylwadau gan y rhai a oedd yn anghytuno'n gysylltiedig â'r canlynol: anghenion lleol, sgeptigaeth, gweld canol trefi fel llefydd anhyfyw, angen arweiniad cymunedol
Ymateb Swyddogion	Cefnogi'n gryf, yn cynnwys yr FSB
Diwygiadau Arfaethedig	Dim i'r cynllun strategol

6. Amcanion Strategol ac Egwyddorion

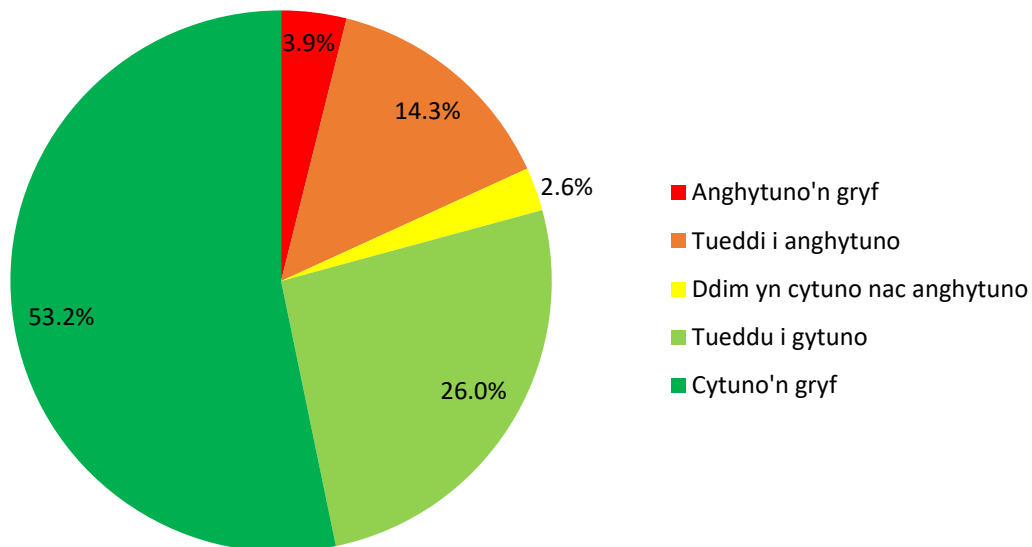

- Anghytuno'n gryf
- Tueddi i anghytuno
- Ddim yn cytuno nac anghytuno
- Tueddu i gytuno
- Cytuno'n gryf

Crynodeb o'r Sylwadau	Roedd y mwyafrif helaeth (dros 80%) yn cytuno gyda'r 5 amcan Roedd y canran 'cytuno' uchaf yn gysylltiedig ag 'Ymyrraeth' a'r ganran 'cytuno'n gryf' uchaf yn gysylltiedig ag 'Adnoddau' Nododd rai eu blaenoriaethau/egwyddorion unigol
Ymateb Swyddogion	Roedd mwyafrif yr ymatebion yn cytuno â'r pum blaenoriaeth
Diwygiadau Arfaethedig	Dim newid i'r cynllun strategol o ran y 5 amcan / blaenoriaeth Mân newid i eiriad ambell is-amcan

7. Cyfrifoldeb dros Ganol Trefi

Ydych chi'n cytuno y dylai busnesau preifat, cynghorau tref / cymuned, y cyngor sir, Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU rannu'r cyfrifoldeb dros wella canol trefi?

Crynodeb o'r Sylwadau	Roedd dros 75% yn cytuno , ond roedd ambell un yn cwestiynu'r cyfeiriad at rôl ar gyfer llywodraethau nad ydynt yn lleol, a nifer yn pwysleisio bod angen i bobl leol arwain / benderfynu, a bod angen cyfeirio'n benodol at rôl gwirfoddolwyr, cymdeithasau, y sector addysg a fforymau lleol ac ati.
Ymateb Swyddogion	Cytuno bod angen newid geiriad y ddogfen ryw fymryn ynglŷn â'r mater hwn, a chyfleu'r cyfrifoldeb lleol dros y cynlluniau creu lleoedd arfaethedig.
Diwygiadau Arfaethedig	Newid geiriad y cynllun strategol i:- a) Cyfeirio at rôl ar gyfer eraill yn cynnwys gwirfoddolwyr, cymdeithasau, fforymau lleol a'r sector addysg b) Pwysleisio cyfranogiad a chyfrifoldeb busnesau a chymunedau lleol fel rhan o'r broses o greu cynllun ar gyfer eu tref hwy

8. Enghreifftiau o ddulliau llwyddiannus tuag at wella canol trefi y dylai Ynys Môn ddysgu oddi wrthynt neu eu rhoi ar waith

Crynodeb o'r Sylwadau	Nodwyd nifer o enghreifftiau / syniadau o ganol trefi a mentrau llwyddiannus
Ymateb Swyddogion	Gwybodaeth ddefnyddiol ond mae angen adnoddau / amser i ymchwilio iddynt, yn berthnasol yn bennaf i'r cam llunio Cynlluniau Creu Lleoedd
Diwygiadau Arfaethedig	Dim newid i'r cynllun strategol Ceisio defnyddio'r syniadau/awgrymiadau fel sail i gynlluniau yn y dyfodol / cynlluniau creu lleoedd

9. Sylwadau eraill ar y strategaeth arfaethedig neu gynlluniau creu lleoedd

Crynodeb o'r Sylwadau	Nodwyd nifer o enghreifftiau / syniadau / anghenion Rhai'n berthnasol i bobl tref, ond nifer yn berthnasol i drefi penodol
Ymateb Swyddogion	Gwybodaeth ddefnyddiol, yn berthnasol yn bennaf i'r cam llunio Cynlluniau Creu Lleoedd
Diwygiadau Arfaethedig	Dim newid i'r cynllun strategol Ceisio defnyddio'r syniadau / awgrymiadau fel sail i gynlluniau / cynlluniau creu lleoedd yn y dyfodol

10. Ymatebion na chafodd eu hanfon drwy'r Arolwg

Cyfoeth Naturiol Cymru

Crynodeb o'r Sylwadau	Cysylltu'r strategaeth â chynllun llesiant Gwynedd a Môn, Cynllun Corfforaethol a Datganiad Ardal CNC Cyfeiriad at anghenion gwledig a phentrefi, dull integredig, lleihau'r ddibyniaeth ar geir, pwysigrwydd ymwelwyr, manau parcio cartrefi modur dros nos - 'Aires' Cais i gyfeirio'n fwy penodol at seilwaith gwyrdd a newid hinsawdd
Ymateb Swyddogion	Cytuno â'r cais
Diwygiadau Arfaethedig	Newid y cynllun strategol i gyfeirio'n fwy penodol at seilwaith gwyrdd a newid hinsawdd

Cyngor Tref Amlwch

<p>Crynodeb o'r Sylwadau</p>	<p>Mae CTA wedi anfon rhestr o anghenion / syniadau ar gyfer adfywio canol tref Amlwch yn dilyn ymgynghoriad cyhoeddus Mae CTA hefyd wedi darparu nodiadau o gyfarfod a gynhaliwyd i ystyried y ddogfen a'r broses ar gyfer cynhyrchu Cynllun Creu Lleoedd ar gyfer y dref</p>
<p>Ymateb Swyddogion</p>	<p>Bydd y dogfennau hyn yn ddefnyddiol iawn o ran bwrw 'mlaen â'r Cynllun Creu Lleoedd ar gyfer canol tref Amlwch</p>
<p>Diwygiadau Arfaethedig</p>	<p>Dim newid i'r Cynllun Strategol Defnyddio'r sylwadau / awgrymiadau hyn fel sail i'r cynllun creu lleoedd arfaethedig ar gyfer yr ardal</p>

Strategaeth Gwella Canol Trefi 2023-28

Fersiwn Terfynol ar gyfer ei Gymeradwyo – Medi 2023

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn y Saesneg / This document is also available in English

Cyflwyniad

Mae trefi a chanol trefi Ynys Môn yn ganolbwynt i weithgareddau economaidd, cymdeithasol a diwylliannol yr ynys. Maent yn ardaloedd allweddol i'r economi leol, gyd thros 500 o fusnesau yng nghanol ein trefi yn cyflogi miloedd o bobl leol. Mae canol ein trefi yn bwysig mewn sawl ffordd arall hefyd - fel hybiau i wasanaethau a chyfleusterau, fel lleoedd i ymweld â nhw o ran hamdden, lletygarwch neu ddigwyddiadau, fel canolbwynt diwylliant a threftadaeth, ac fel lleoedd i fyw.

Mae canol trefi ledled Cymru a'r DU wedi gweld newidiadau sylweddol, yn cynnwys twf mewn manwerthu ar gyrion y dref, colli sawl gwasanaeth canol y dref traddodiadol megis banciau, a thwf sylweddol mewn siopa ar-lein a gynyddodd yn gyflym yn ystod y pandemig diweddar. Mae rhai canol trefi wedi llwyddo i addasu a pharhau'n brysur, ond mae eraill yn amlwg yn ei chael hi'n anodd, a rhaid iddynt ddatblygu rolau gwahanol os ydynt an ffynnu, ac mae angen syniadau a dulliau newydd o weithredu.

Mae'r cynllun strategol yma yn darparu fframwaith i gyflawni'r nod a osodwyd yn ein **Cynllun Cyngor, 'Gwella hyfywedd a bywiogrwydd canol ein trefi'**. Mae hefyd yn cynorthwyo ein hamcan llesiant **'bod pobl Ynys Môn a'i chymunedau'n mwynhau, amddiffyn a gwella eu hamgylchedd naturiol ac adeiledig ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol'**.

Mae'r ddogfen hon yn canolbwyntio ar ganol yr aneddiadau sydd â chynghorau tref, sef Caergybi, Llangefni, Amlwch, Porthaethwy a Biwmares. Mae rhai o'n pentrefi hefyd yn bwysig i economi'r Ynys, gyda nifer ohonynt yn denu llawer o ymwelwyr, a gall fod angen ystyried gwelliannau a phrosiectau tebyg yno hefyd dan gynlluniau a rhaglenni perthnasol.

Bydd gwella canol ein trefi yn gofyn am gryn ymdrech gan y Cyngor Sir a rhanddeiliaid gwella canol tref eraill yn y sectorau cyhoeddus a phreifat a'r trydydd sector. Ni fydd hyn yn hawdd o ystyried yr heriau ariannol presennol, a'r rhai sylweddol posib a fydd yn ein gwynebu yn y dyfodol. Mae cydweithio effeithiol yn hanfodol felly i ddatblygu gweledigaeth ar y cyd, a ffyrdd realistig o wella canol ein trefi'n gynyddol a'u rheoli'n effeithiol.

Cynghorydd Llinos Medi, Arweinydd y Cyngor a Deilydd Portffolio Datblygu Economaidd

Pam fod arnom angen Gynllun Strategol i Wella Canol Trefi?

1. Nodi sut y bydd y Cyngor Sir a'i bartneriaid yn cydweithio i fynd i'r afael â'r heriau sy'n wynebu canol trefi'r Ynys, a gwneud y mwyaf o'r cyfleoedd i'w gwella
2. Cyflawni nod y Cynllun Cyngor i wella hyfywedd a bywiogrwydd canol ein trefi.
3. Creu sail ar gyfer creu Cynlluniau Creu Lleoedd a bod yn gymwys i dderbyn cyllid allanol i'w cefnogi
4. Galluogi'r Cyngor i fodloni ei ddyletswyddau statudol dan y Ddeddf Llesiant

Rhestrir polisiau strategol perthnasol isod – gweler yr Atodiad am fwy o wybodaeth

RHAGLENNI ARIANNU ALLWEDDOL LI C & LI y DU
Cronfa Ffyniant y DU a'r Gronfa Ffyniant Gyffredin Rhaglen
Drawsnewid Trefi i Gymru (2022-25)
Rhaglenni Ariannu Sector Cyhoeddus Eraill

DEDDFWRIAETH, NODAU A PHOLISIÂU
Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru 2040 - Y
Cynllun Cenedlaethol
Polisi Cynllunio Cymru ac Adeiladu Lleoedd Gwell

CYNLLUNIAU AWDURDOD LLEOL ALLWEDDOL
Cynllun Cyngor Môn 2023-2028
Cynllun Rheoli Cyrchfan
Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd ar gyfer Gwynedd a Môn
Strategaethau a Pholisiau eraill gan y Cyngor Sir

**ADOLYGIADAU ALLANOL AC ARCHWILIADAU
CENEDLAETHOL**
Adroddiad Archwilio Cymru ar Adfywio Canol Trefi Cymru
Adroddiad 'Small Towns - Big Issues'
Adroddiad Trefi Cymru gan Ffederasiwn y Busnesau Bach
Siarter Creu Lleoedd Cymru

'Creu Ynys Môn fydd yn
iach a llewyrchus lle gall
bobl ffynnu.'

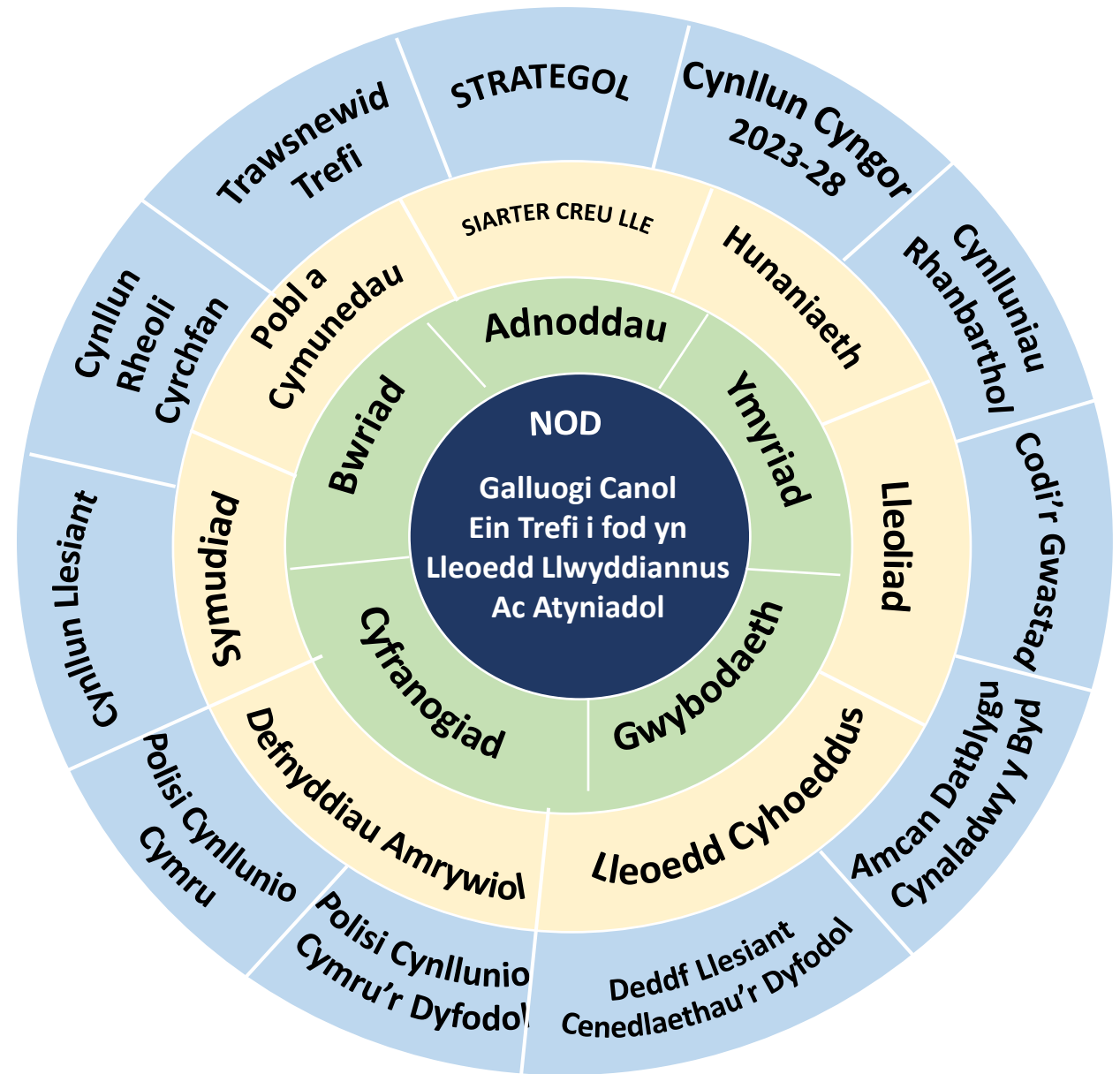
Cyd-destun Strategol

Mae'r Cylch Strategol hwn yn gosod Nod Strategol arfaethedig a pum Blaenoriaeth sy'n adlewyrchu argymhellion Archwilio Cymru i awdurdodau lleol yng Nghymru. Mae hefyd yn dangos rhain yng nghydestun Polisiau Strategol ehangach ac egwyddorion Siarter Creu Lleoedd Cymru.

Creu Lleoedd, Cynllunio Lleoedd a Siapio Lleoedd

Darperir arweiniad ar Greu Lleoedd, Cynllunio Lleoedd a Chynlluniau Creu Lleoedd Canol Trefi gan Lywodraeth Cymru, Cymorth Cynllunio Cymru, a Chomisiwn Dylunio Cymru - gweler yr Atodiad.

Mae 'Siapio Lleoedd' yn ddull strategol allweddol gwahanol, sy'n cael ei ddarparu drwy bartneriaeth rhwng Medrwn Môn a'r Cyngor Sir drwy Gynghreiriau ardal cymunedol, ac sydd â'r weledigaeth ganlynol: 'Datblygu lleoedd, cysylltu'r sectorau cyhoeddus, preifat a chymunedol i greu Ynys Môn sy'n iach a llewyrchus, lle mae pobl yn gallu ffynnu.'

Nod ac Amcanion y Cynllun Strategol i Wella Canol Trefi

NOD: Galluogi Canol ein Trefi i fod yn Lleoedd Llwyddiannus ac Atyniadol

AMCANION

1 - BWRIAD: Datblygu Gweledigaeth a Chynlluniau Clir i Wella a Rheoli Canol ein Trefi

2 - CYFRANOGIAD: Cynnwys a Chynorthwyo Cymunedau a Busnesau i ddarparu ar gyfer Canol Trefi

3 - GWYBODAETH: Mesur ac Adolygu Perfformiad Canol Trefi a Mentrau Cysylltiedig

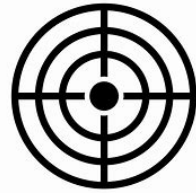
4 - YMYRIAD: Cymryd Camau Angenrheidiol i Wella Canol ein Trefi

5 - ADNODDAU: Ystyried y Capasiti a'r Cyllid sydd ei angen i Wella a Rheoli Canol Trefi

YMWADIAD: Fe all cyfyngiadau cyllidebol gael effaith ar allu'r Cyngor Sir i ddarparu'r Amcanion hyn

Amcan 1 - Bwriad

1 BWRIAD - Datblygu Gweledigaeth a Chynlluniau Clir i Wella a Rheoli Canol ein Trefi			
	Pam mae hyn yn bwysig?	Beth ydym am ei wneud?	Sut ydym am wneud hyn?
1.1	Cyflawni nodau'r Cynllun Cyngor perthnasol ac argymhellion Archwilio Cymru	Datblygu Gweledigaeth a Strategaeth i Wella Canol ein Trefi	Sefydlu Gweledigaeth a Strategaeth ar y cyd i Wella Canol ein Trefi wrth gwblhau a mabwysiadu'r ddogfen hon
1.2		Sicrhau Dull Integredig ar Draws y Cyngor i Ganol Trefi	Datblygu a defnyddio dull integredig i wella a rheoli canol trefi a defnyddio'r egwyddor 'canol tref yn gyntaf' wrth gydweithio ar draws gwasanaethau.
1.3	Bodloni gofynion cynlluniau Llywodraeth Cymru er mwyn derbyn arian adfywio	Ymgysylltu gyda rhanddeiliaid ac ymgynghori â'r cyhoedd	Ceisio a derbyn sylwadau ac awgrymiadau'r cyhoedd a rhanddeiliaid am y strategaeth ac i wella canol trefi
1.4		Creu Cynlluniau Gwella Lleoedd	Gweithio gyda chynghorau tref / cymuned a rhanddeiliaid eraill i ddatblygu Cynlluniau Creu Lleoedd tref / canol tref unigol

YMWADIAD: Fe all cyfyngiadau cyllidebol gael effaith ar allu'r Cyngor Sir i ddarparu'r Amcanion hyn

Amcan 2 – Cyfranogiad

2 CYFRANOGIAD - Cynnwys a Chynorthwyo Cymunedau a Busnesau i ddarparu ar gyfer Canol Trefi			
	Pam mae hyn yn bwysig?	Beth ydym am ei wneud?	Sut ydym am wneud hyn?
2.1	Busnesau yw deiliaid allweddol canol ein trefi	Annog a Chynnwys Busnesau	Annog a chynorthwyo'r sector preifat i fuddsoddi a gweithredu busnesau llwyddiannus yng nghanol trefi ac i gyfrannu.
2.2	Nhw yw'r cyrff cyhoeddus etholedig lleol	Annog cyngorau tref i ddarparu'n lleol	Annog a chynorthwyo cyngorau tref / cymuned i ddefnyddio eu hamryw o bwerau i wella, cynorthwyo a rheoli canol eu trefi
2.3	Mae yna nifer o gyrff pwysig eraill	Annog Sefydliadau Eraill i ddarparu	Annog a chynorthwyo sefydliadau eraill i gynnal gweithgareddau a phrosiectau sy'n gwella a chynorthwyo canol trefi
2.4	Mae cyfranogiad yn un o ofynion allweddol y Ddeddf Llesiant	Cynnwys Rhanddeiliaid allweddol	Cynnwys rhanddeiliaid, busnesau a chymunedau allweddol wrth gynllunio a rheoli canol trefi

YMWADIAD: Fe all cyfyngiadau cyllidebol gael effaith ar allu'r Cyngor Sir i ddarparu'r Amcanion hyn

Amcan 3 - Gwybodaeth

3 GWYBODAETH – Mesur ac Adolygu Perfformiad Canol Trefi a Mentrau Cysylltiedig			
	Pam mae hyn yn bwysig?	Beth ydym am ei wneud?	Sut ydym am wneud hyn?
3.1	I foderneiddio a bod yn effeithiol	Creu 'Trefi Clyfar'	Cynorthwyo i greu systemau digidol o 'Drefi Clyfar' a gwneud y gorau o'u defnydd a'u buddion, yn cynnwys mesur nifer yr ymwelwyr a phroffil cwsmer / ymwelydd, a llwyfannau digidol eraill
3.2	Adnabod anghenion a newid ffisegol canol trefi	Arolwg Canol Trefi	Cynnal arolygon canol trefi a dadansoddi / adrodd ar y rhain, yn cynnwys deiliadaeth eiddo ac eiddo blêr
3.3	Sicrhau effeithiolrwydd, effeithlonrwydd a gwerth am arian	Gwerthuso a Gwella	Adolygu effaith ac effeithlonrwydd mentrau canol tref, defnyddio gwersi a ddysgwyd i gynlluniau'r dyfodol, ac amlygu/rhannu arfer dda
3.4	Mae hwn yn un o ofynion y Ddeddf Llesiant	Hysbysu a chyfathrebu â Rhanddeiliaid	Hysbysu a chyfathrebu â Randdeiliaid allweddol ynghylch pwysigrwydd cynlluniau canol trefi, problemau, digwyddiadau a chyfleoedd

YMWADIAD: Fe all cyfyngiadau cyllidebol gael effaith ar allu'r Cyngor Sir i ddarparu'r Amcanion hyn

Amcan 4 - Ymyriad

4 YMYRIAD- Cymryd Camau Angenrheidiol i Wella Canol ein Trefi			
	Pam mae hyn yn bwysig?	Beth ydym am ei wneud?	Sut ydym am wneud hyn?
4.1	Mynd i'r afael â disgwyliadau Llywodraeth Cymru a phryderon rhanddeiliaid lleol	Mynd i'r Afael ag Adeiladau sy'n achosi Problem	Annog perchnogion, neu orfodi os nad yw hynny'n gweithio, i gyflawni a chynorthwyo prosiectau cytunedig, a monitro / diweddarau'r Cynllun Gweithredu Gorfodi Eiddo Canol Tref, yn amodol ar adnoddau a phwerau.
4.2		Lleihau Eiddo Masnachol Gwag	Annog / cynorthwyo i ailaneddu unedau masnach gwag, neu eu haddasu'n gartrefi neu at ddefnydd priodol arall, yn amodol ar adnoddau a phwerau
4.3	Mynd i'r afael ag anghenion gwella 'amgylchedd adeiledig'	Annog gweddnewid a gwella adeiladau	Annog a darparu arweiniad i berchnogion, a darparu benthyciadau/ grantiau gwella eiddo canol tref wedi eu targedu lle fo angen, yn amodol ar adnoddau a phwerau
4.4	Darparu blaenoriaethau'r Cynllun Cyngor	Darparu neu Gynorthwyo Rhaglenni neu Brosiectau Pwysig	Darparu neu gynorthwyo rhaglenni a phrosiectau canol tref cytunedig sy'n adlewyrchu'r strategaeth hon a Chynlluniau Gwneud Lleoedd cysylltiedig, yn amodol ar adnoddau
4.5		Annog Prosiectau 'Gwyrdd' ac 'Isadeiledd Gwyrdd'	Annog, cynorthwyo neu ddarparu prosiectau Seilwaith Gwyrdd, Rheoli Newid Hinsawdd a Charbon Sero yng nghanol trefi, yn amodol ar adnoddau

Amcan 5 - Adnoddau

5 ADNODDAU – Ystyried y Capasiti a’r Cyllid sydd ei angen i Wella Canol Trefi			
	Pam mae hyn yn bwysig?	Beth ydym am ei wneud?	Sut ydym am wneud hyn?
5.1	Mae’r angen am fuddsoddiad a gweithgarwch canol tref yn mynd yn bell tu hwnt i lefel adnoddau’r Cyngor Sir ei hun	Annog a galluogi buddsoddi preifat a masnachol	Uchafu buddsoddiad a gweithgaredd masnachol a sector preifat yng nghanol ein trefi, gan annog defnyddiau ariannol hyfyw newydd addas
5.2	Mae’r angen am fuddsoddiad a gweithgarwch canol tref yn mynd yn bell tu hwnt i lefel adnoddau’r Cyngor Sir ei hun	Gwneud y gorau o arian grant / cyhoeddus	Annog neu wneud ceisiadau perthnasol am arian grant Llywodraeth Cymru, y DU, Loteri neu rai eraill perthnasol, yn cynnwys ymddiriedolaethau; hysbysu a dylanwadu ar bolisiâu llywodraeth / cyllidwr i adlewyrchu anghenion trefi Ynys Môn
5.3		Annog a helpu trefi a chymunedau i helpu eu hunain	Annog a galluogi Cyngorau Tref a chyrff sector cyhoeddus a thrydydd sector eraill i gyflawni, cynorthwyo a darparu gwasanaethau yng nghanol trefi
5.4	Mynd i’r afael â phryderon Archwilio Cymru ynghylch capasiti staff mewn Awdurdodau Lleol	Ceisio cyflogi staff digonol i gynorthwyo canol trefi	Ceisio sicrhau bod gan y Cyngor Sir nifer digonol o staff i ddarparu’r strategaeth a fframwaith creu lleoedd a gwaith cysylltiedig

YMWADIAD: Fe all cyfyngiadau cyllidebol gael effaith ar allu’r Cyngor Sir i ddarparu’r Amcanion hyn

Ymgynghori, Cymeradwyo, Darparu a Llywodraethiant

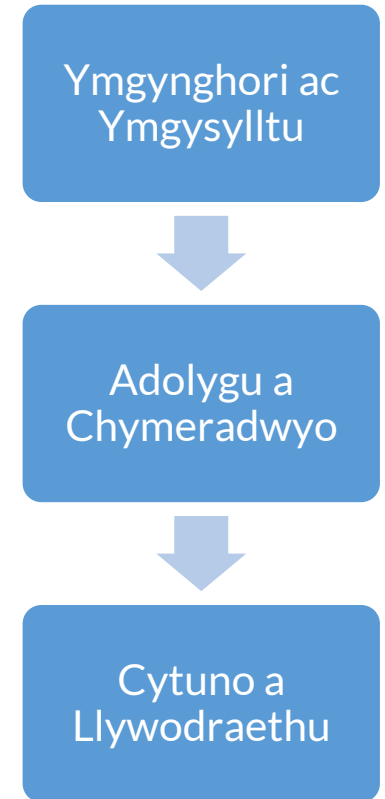
Bu fersiwn drafft o'r ddogfen yn destun ymgynghori cyhoeddus yn 2023 a ddenodd 84 o ymatebion. Roedd mwyafrif y rhain yn gefnogol i'r angen am strategaeth, ei nod a'i amcanion. Mae diwygiadau wedi eu gwneud i adlewyrchu'r sylwadau a dderbynwyd, a bydd y llawer o sylwadau penodol / lleol yn cael eu defnyddio fel sail i'r broses o baratoi Cynlluniau Lle i drefi unigol.

Mae gan y Cynghorau Tref a sawl sefydliad arall (ee grwpiau busnes, gwirfoddolwyr, cymdeithasau, sector addysg, fforymau lleol) rôl allweddol i'w chwarae yn y broses o wella a rheoli canol ein trefi, a bydd angen cydweithio effeithiol.

Bydd angen sicrhau integreiddio a chydlynu effeithiol o fewn y Cyngor Sir, a bydd angen cynnal strwythurau a threfniadau adrodd perthnasol. Bydd y cynllun strategol angen adolygiadau cynnydd rheolaidd, gan adrodd i grwpiau swyddogion a phrosesau craffu perthnasol y Cyngor Sir.

Bydd rolau a chyfrifoldebau perthnasol y Cyngor Sir, y Cynghorau Tref, a'r partneriaid pwysig eraill angen bod yn eglur o fewn y cynlluniau trefi unigol. Mae'n bwysig bod y gymuned a busnesau lleol yn cymeryd rhan ac yn perchnogi'r broses o baratoi cynllun creu lle i'w tref nhw.

Rhagwelir y bydd Cynlluniau Lleoedd canol trefi unigol yn cael eu paratoi gan bartneriaethau lleol yn cynnwys y Cynghorau Tref a Sir ac eraill, gyda threfniadau llywodraethu lleol, a monitro strategol ar lefel sirol.

ATODIAD – Map yn dangos Trefi a Chanolfannau Pwysig Eraill

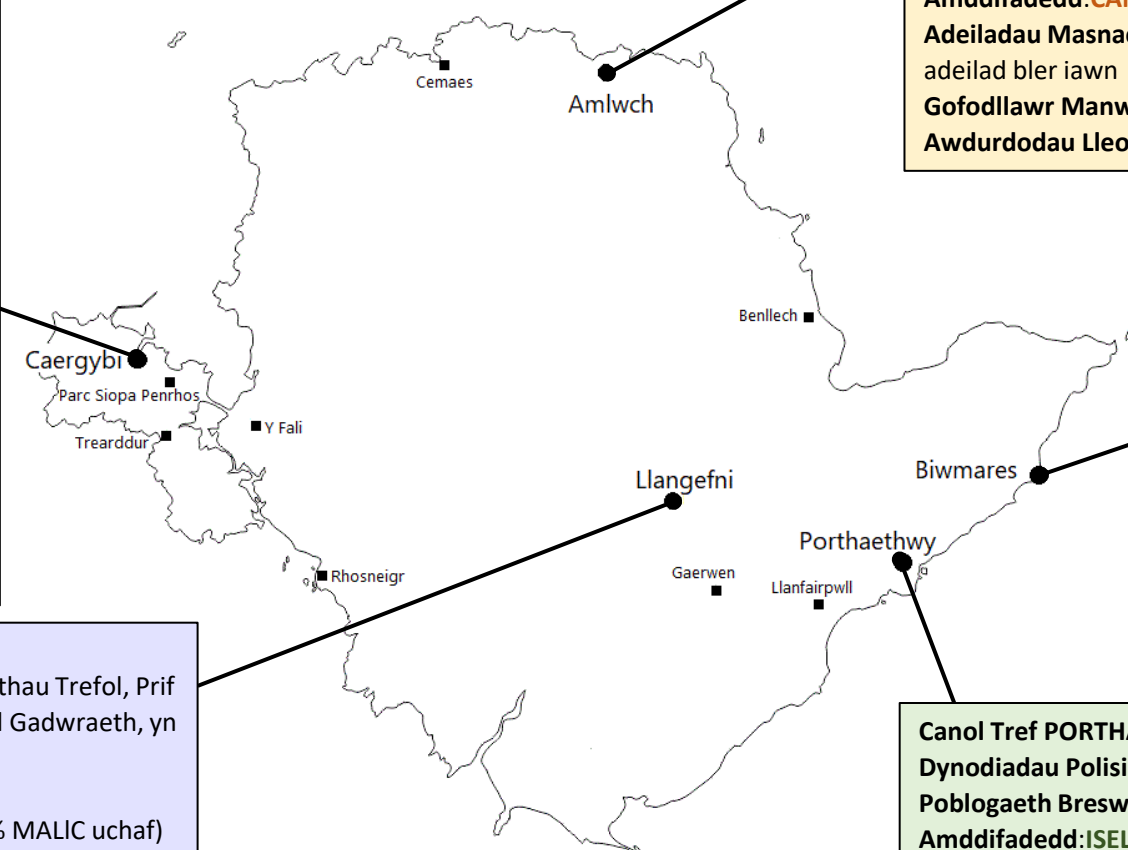
Canol Tref CAERGYBI
Dynodiadau Polisi: Ardal Twf Rhanbarthol, Canolfan Gwasanaethau Trefol, Prif Ganolfan Siopa, Ganolfan Gwaith, rhaglen LUF, Ardaloedd Cadwraeth, yn agos at safleoedd cais EZ a Phorthladd Rhydd
Poblogaeth Breswyl BUA: 11,981
Amddifadedd: UCHEL IAWN (7/8 yn yr 20% MALIC uchaf)
Adeiladau Masnachol Canol y Dref: 170 mewn defnydd, 54 yn wag (24%), 13 adeilad bler iawn
Gofod Llwr Manwerthu: 51,440msg (20,749msg mewn archfarchnadoedd)
Awdurdodau Lleol: Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Tref Caergybi

AMLWCH Canol y Dref
Dynodiadau Polisi: Canolfan Gwasanaethau Trefol, Canolfan Gwaith, Ardaloedd Cadwraeth, Prif anheddiad Cynllun Gogledd Ynys Môn, yn agos at Ardal Fenter
Poblogaeth Breswyl BUA: 3,265
Amddifadedd: CANOLIG (1/2 yn y 30% MALIC uchaf)
Adeiladau Masnachol Canol y Dref: 73 mewn defnydd, 18 yn wag (20%), 6 adeilad bler iawn
Gofodllawr Manwerthu: 4,900msg (1,084msg mewn archfarchnadoedd)
Awdurdodau Lleol: Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Tref Amlwch

Canol Tref BIWMARES
Dynodiadau Polisi: Canolfan Gwasanaethau Lleol, Safle Treftadaeth y Byd, Ardal Gadwraeth, Ardal Rheoli Cynllunio Erthygl 4, o fewn AHNE
Poblogaeth Breswyl : 1,804
Amddifadedd: ISEL (0/1 yn y 50% uchaf MALIC) ond rhai cymdogaethau efo cyfartaledd incwm isel iawn
Adeiladau Masnachol Canol y Dref: 95 mewn defnydd, 4 yn wag (4%), 3 adeilad bler iawn
Gofod Llwr Manwerthu: 5,280msg (0 msg mewn archfarchnadoedd)
Awdurdodau Lleol: Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Tref Biwmares

Canol Tref LLANGFN
Dynodiadau Polisi: Canolfan Gwasanaethau Trefol, Prif Ganolfan Siopa, Canolfan Gwaith, Ardal Gadwraeth, yn agos at EZ
Poblogaeth Breswyl BUA: 5,226
Amddifadedd: CANOLIG (1/3 yn yr 20% MALIC uchaf)
Adeiladau Masnachol Canol y Dref: 122 mewn defnydd, 19 yn wag (13%), 3 adeilad bler iawn
Gofod Llwr Manwerthu : 18,950msg (8,245msg mewn archfarchnadoedd)
Awdurdodau Lleol: Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Tref Llangfni

Canol Tref PORTHAETHWY
Dynodiadau Polisi: Canolfan Gwasanaethau Lleol, Ardal Gadwraeth
Poblogaeth Breswyl BUA: 3,376
Amddifadedd: ISEL (0/2 yn 50% uchaf MALIC) ond rhai cymdogaethau efo cyfartaledd incwm isel iawn
Adeiladau Masnachol Canol y Dref: 91 mewn defnydd, 8 yn wag (8%), 2 adeilad bler iawn
Gofod Llwr Manwerthu: 6,890msg (1,938msg mewn archfarchnadoedd)
Awdurdodau Lleol: Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Tref Porthaethwy

AGORIAD

- Trefi / Canol Trefi
- Canolfannau Pwysig Eraill

ATODIAD – Dogfennau y cyfeirir atynt yn y Strategaeth

Nodau Datblygu Cynaliadwy'r Cenedloedd Unedig : nod 11 ar gyfer 'Dinasoedd a Chymunedau Cynaliadwy' yw gwneud dinasoedd ac aneddiadau dynol yn gynhwysol, diogel, gwydn a chynaliadwy.

Ffyniant y Deyrnas Unedig : Mae strategaeth Ffyniant Llywodraeth y Deyrnas Unedig yn cyfeirio'n benodol at fuddsoddi mewn '...adfywio canol trefi a'r stryd fawr...'

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol : mae gofyn i awdurdodau lleol fynd i'r afael â llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol eu hardaloedd, a gosodir saith nod llesiant.

Cymru'r Dyfodol 2040 – Y Cynllun Cenedlaethol : yn gosod egwyddor 'Canol Trefi yn Gyntaf' y dylai 'cyfleusterau masnachol, manwerthu, addysg, iechyd, hamdden a gwasanaethau cyhoeddus arwyddocaol newydd gael eu lleoli o fewn canol trefi a dinasoedd', ac mae'n dynodi Caergybi fel Ardal Dwf Ranbarthol.

Polisi Cynllunio Cymru (PPW11) : mae'n gosod polisiau cynllunio defnydd tir cenedlaethol, wedi'u hategu gan nodiadau cyngor technegol, gyda TAN4 ar gyfer datblygiad manwerthu a masnachol.

Adeiladu Lleodd Gwell (2020) : mae'n gosod ymrwymadau Llywodraeth Cymru ar gyfer y system gynllunio i gyflawni lleodd gwell, creu lleodd, deilliannau o ansawdd a dyluniad da. Mae'r ddogfen hon yn nodi nifer o Ddeilliannau Creu Lleodd Cynaliadwy Cenedlaethol.

Trawsnewid Trefi (2022-25): rhaglen Llywodraeth Cymru i wella canol trefi, yn cynnwys grantiau a benthyciadau, gorfodaeth, ymchwil a data, polisiau, a mentrau eraill. Mae peth o'r arian hwn yn amodol ar gael Cynlluniau Creu Lleodd ar waith ar gyfer aneddiadau perthnasol.

Small Towns – Big Issues (2021) – sy'n pwysleisio rhannu gweledigaeth, cynlluniau buddsoddi sy'n alinio polisi ag anghenion y farchnad, rhanddeiliaid cymwys, a thimau adfywio penderfynol.

Gweledigaeth ar gyfer Trefi Cymru – adroddiad a baratowyd ar gyfer Ffederasiwn Busnesau Bach yn gosod yr heriau mwyaf a'r cyfleoedd realistig i ganol trefi

Siarter Creu Lleodd Cymru : mae'n amlinellu'r chwe egwyddor ar gyfer creu a chynnal lleodd

Adfywio Canol Trefi yng Nghymru (2021) : adolygiad o anghenion canol trefi gan Archwilio Cymru gydag argymhellion i Lywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol, yn cynnwys adnodd hunanasesu sy'n adnabod 38 o gamau / gweithgareddau maent yn eu hystyried fel rhai y dylai siroedd eu cynnal, wedi eu categorio dan y 4 maes canlynol : Bwriad, Cyfranogiad, Hysbysu, Ymyriad.

Cynllun Adfywio Gogledd Cymru (2019) : fframwaith a baratowyd ar y cyd rhwng chwe awdurdod lleol.

Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd ar gyfer Gwynedd a Môn : mae'n nodi hierarchaeth aneddiad a manwerthu clir, a'r angen i hyrwyddo hyfywedd a bywiogrwydd canol trefi.

Cynllun Cyngor Ynys Môn 2023-2028 : mae'n cynnwys cyfeiriad penodol at 'Wella hyfywedd a bywiogrwydd canol trefi' Ynys Môn. Nod y cynllun hefyd yw gweld 'pobl Ynys Môn a'i chymunedau'n mwynhau, gwarchod a gwella eu hamgylchedd naturiol ac adeiledig ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol' a chael 'cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel.'

ATODIAD – Canllaw Llywodraeth Cymru ar Baratoi Cynlluniau Lleoedd ar gyfer Canol Trefi

Rhagofyniad o gyllid gweithgaredd creu lleoedd drwy Drawsnewid Trefi Llywodraeth Cymru yw bod cynlluniau lleoedd priodol ar waith neu'n cael eu datblygu. Dylai'r cynlluniau hyn gael eu dylunio yn unol â'r 6 egwyddor o'r siarter Creu Lleoedd: Comisiwn Dylunio Cymru <https://dcfw.org/placemaking/placemaking-charter/>: Pobl a'r Gymuned, Symud, Y Parth Cyhoeddus, Lleoliad, Defnyddiau Cymysg, Hunaniaeth. Dylid trafod eglurdeb bellach gofynion y Cynllun Creu Lleoedd gyda'ch Rheolwr Adfywio priodol

Dylai cynlluniau lleoedd ystyried agwedd holistig o ofynion trefi a dinasoedd ac felly dylent gynnwys yr holl ymyriadau ariannol presennol ac arfaethedig gan Awdurdodau Lleol, meysydd portffolio gwahanol Llywodraeth Cymru a datblygiadau allweddol sector preifat a chyhoeddus. Ni ddylai cynlluniau creu lleoedd ganolbwyntio ar arian Adfywio Llywodraeth Cymru'n unig a dylent gynnwys pob ffynhonnell ariannu megis tai, twristiaeth ac iechyd fel enghreifftiau i ddangos cyfanrwydd buddsoddiad mewn aneddiadau. Dylai Cynlluniau Lleoedd gynnwys o leiaf:-

- Map gyda therfyn coch yn nodi ardal yr annedd. Bydd angen hyn ar gyfer pob annedd. Dylai ardal yr ymyriad gael ei chyfyngu i ganol y dref greiddiol gyda manylion digonol yn cynnwys strydoedd ac adeiladau/nodweddion tirnod. Ail fap yn dangos yr ardal ar ymylon y dref, yn nodi'r gweithgaredd datblygu a chyfleoedd ehangach.
- Manylion y grwpiau, megis BID a/neu Gynghorau Cymuned a thref sy'n gweithredu yn yr ardal ar hyn o bryd. Cadwch gofnod o'r ymgynghoriad gyda'r grwpiau hyn a grwpiau eraill megis aelodau lleol.
- Tystiolaeth o ymgysylltiad ac ymgynghoriad â grwpiau defnyddwyr canol tref a nodwyd megis pobl ifanc, pobl hŷn, grwpiau o leiafrifoedd ethnig neu grwpiau anabledd;
- Aliniad gyda chynlluniau gwella economi ehangach, strategaethau rhanbarthol a chynlluniau buddsoddi Llywodraeth Cymru eraill megis cludiant a theithio actif;
- Nodi'r problemau sydd angen mynd i'r afael â nhw sy'n cyfyngu ar ganol trefi rhag bod mor llwyddiannus â phosibl a/neu gyfleoedd i'w harchwilio megis seilwaith gwyrdd, tai, iechyd, y parth cyhoeddus, siopau gwag, a gwelliannau masnachol. Bydd deiliant y gwaith hwn yn cael ei rannu ar draws meysydd portffolio Llywodraeth Cymru a phartneriaid allweddol megis Cyfoeth Naturiol Cymru;
- Datblygu Strategaeth Ymgysylltu gymunedol fel rhan o'r cynllun;
- Ystyriaeth o'r bygythiadau ehangach a ddaw o ganlyniad i siopa ar gyrion y dref, newid arferion prynwyr, TAN15, ffosffadau mewn dŵr yn cael effaith ar Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (SAC) ac ystyriaethau Newid Hinsawdd ehangach.
- Rhannu gweledigaeth gyffredin ar gyfer datblygu canol y dref drwy ystyried y problemau a nodwyd ac adborth o'r broses ymgynghori; gyda Chynllun Gweithredu cytunedig.
- Bydd cynlluniau Awdurdodau Lleol yn gosod sylfaen ar gyfer canol y dref a ddiffiniwyd gan ddefnyddio technolegau digidol sydd ar gael er mwyn sefydlu metrigau isafswm nifer yr ymwelwyr a'u hamser aros ar ddechrau'r cyfnod ariannu tair blynedd;
- Adolygu'n rheolaidd a gwerthuso'r gallu i ddarparu a'r gweithredoedd a nodwyd yn y cynllun gweithredu gyda Llywodraeth Cymru a phartneriaid, drwy ymgynghoriad parhaus.
- Dysgu ac adborth rhanbarthol a Chymru gyfan parhaus.

Bydd gwerthuso'n elfen allweddol o ddarparu'r Trawsnewid Trefi. Er mwyn arddangos effaith ariannu Creu Lleoedd bydd disgwyl i Awdurdodau Lleol gynhyrchu adroddiad diweddar blyneddol (yn cynnwys astudiaethau achos prosiect) i ddangos y prosiectau a ddarparwyd a'u heffaith ar ganol trefi a flaenoriaethwyd. Ar ddiwedd y cylch ariannu tair blynedd bydd disgwyl i'r holl Awdurdodau Lleol sy'n derbyn arian gomisiynu gwerthusiad annibynnol o ddarparu Trawsnewid Trefi sy'n cwmpasu'r holl brosiectau Strategol a Chreu Lleoedd. Lle mae Trawsnewid Trefi wedi cael ei osod i grŵp neu glwstwr o drefi llai gellir comisiynu un adolygiad annibynnol i gwmpasu nifer o ganol tre

Cynllun y Cyngor 2023-2028

Gweledigaeth Cynllun y
Cyngor yw:

'Creu Ynys Môn fydd yn iach
a llewyrchus lle gall bobl
ffynnu.'

[Cynllun y Cyngor 2023-2028](#)

Mae Cynllun y Cyngor yn ddogfen allweddol a fydd yn bwynt canolog i benderfyniadau a fydd yn cael eu gwneud ar bob lefel; bydd yn darparu fframwaih i gynllunio a gyrru blaenoriaethau yn eu blaen; llunio gwariant blynyddol; monitro perfformiad a chynnydd.

Yn ei hanfod mae a wnelo'r cynllun â'n dymuniad i weithio gyda thrigolion Ynys Môn, cymunedau a phartneriaid a sicrhau ein bod ni'n darparu'r gwasanaethau gorau posib, gwella ansawdd bywyd i bawb a chreu cyfleoedd ar gyfer y genhedlaeth nesaf. Mae ei chwe phrif amcan yn adlewyrchu'r meysydd allweddol y dylai'r Cyngor fod yn canolbwyntio arnynt.

Ein chwe amcan strategol

Yr Iaith Gymraeg

Cynyddu'r cyfleoedd i
ddysgu a defnyddio'r iaith.

Gofal Cymdeithasol a Llesiant

Rhoi'r cymorth cywir
ar yr adeg cywir.

Addysg

Sicrhau darpariaeth
effeithiol ar gyfer heddiw
a chenedlaethau'r dyfodol.

Tai

Sicrhau fod gan bawb
yr hawl i alw rhywle
yn gartref.

Economi

Hyrwyddo cyfleoedd i
ddatblygu economi'r ynys.

Newid Hinsawdd

Ymateb i'r argyfwng, mynd i'r
afael â newid a gweithio tuag
at fod yn sefydliad sero net
erbyn 2030.

Cynllun y Cyngor 2023-2028

Mae Cynllun y Cyngor 2023-28 yn seiliedig ar werthoedd craidd y sefydliad, sy'n cael eu defnyddio i ddatblygu ac arwain y weledigaeth, cynlluniau strategol a gwasanaethau.

[Cynllun y Cyngor 2023-2028](#)

Gwerthoedd

Parch

Rydym yn barchus ac yn ystyriol tuag at eraill er gwaethaf ein gwahaniaethau.

Cydweithio

Rydym yn gweithio fel tîm, gyda'n cymunedau a'n partneriaid, i gyflawni'r canlyniadau gorau ar gyfer pobl Ynys Môn.

Gonestrwydd

Rydym yn ymrwymedig i safonau uchel o ran ymddygiad ac uniondeb.

Hyrwyddo'r Cyngor a'r Ynys

Rydym yn creu ymdeimlad o falchder mewn gweithio i'r Cyngor ac yn cyflwyno delwedd gadarnhaol o'r Ynys.